

A kiegyezéshez vezető út és a dualista állam berendezkedése

1. Az újabszolutizmus kül-és belpolitikai kudarca

- külpolitika:
 - 1853-56: krími háború: nem Oroszországot támogatta, így elvesztette a legjelentősebb szövetségét
 - 1859: súlyos vereséget szenvedett Itáliában
- belpolitikai:
 - a külföldi kudarok és a pénzügyi csőd megrendítették az önkényuralmi rendszert
 - Ferenc József menesztette Bachot és próbált nyitni a magyarok felé
- **1860: októberi diploma:**
 - konzervatív alkotmánytervezet
 - visszaállította az 1848 előtti berendezkedést
 - DE: a magyar önállóságot jelentősen korlátozta
 - a magyar országgyűlés elutasította
- **1861: februári pátens:**
 - az „októberi diploma” kiegészítése
 - Mo. tartományként képviselhetette volna magát a birodalmi gyűléseken
 - a magyar országgyűlés elutasította

2. Pártviszonyok 1861-ben

Mo.-on 2 párt jön létre:

- Felirati párt (Deák Ferenc):
 - feliratban kell elutasítani
 - ezzel elismerik Ferenc József uralkodói jogait
 - 48-as törvények a maximum
- Határozati párt (Teleki László)
 - határozatban kell elutasítani
 - ezzel nem ismerik el Ferenc József uralkodói jogait
 - 48-as törvények a minimum

3. A provizórium (1861-1865)

- provizórium: ideiglenes állapot
- államminiszter: **Schmerling** („*Wir können warten.*”)
- nem tértek vissza az erőszakos módszerekhez
- mindkét fél belátta, hogy kompromisszumot kell kötni:
 - Ausztria meg akarta erősíteni a belpolitikai helyzetét, hiszen fel kellett vennie a versenyt a létrejövő erős nemzetállamokkal
 - a magyar vezető réteg nem bírta sokáig a passzív ellenállást
- → a birodalomban összefogásra van szükség

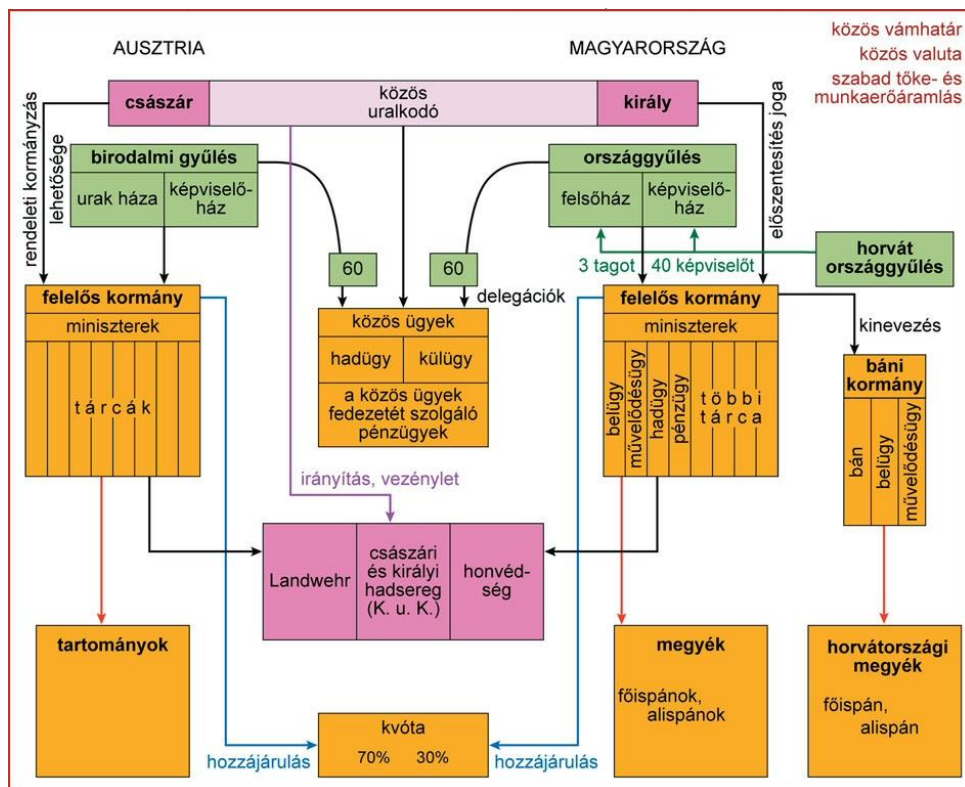

4. A kiegyezés

- 1865: Deák hűsvéti cikke: Mo. hajlandó egyezkedni Ausztriával
Annyi önállóságot akar Mo-nak, ami a birodalom fennállását nem veszélyezteti
- 1866: Ausztria Poroszországgal háborúzott → hajlott a megegyezésre a magyarokkal
- **1867 kiegyezés**
 - Ferenc Józsefet Mo. királyává koronázzák
 - létrejöhet a 2. önálló, felelős magyar kormány
 - Andrássy Gyula gróf: miniszterelnök

5. A dualista állam berendezkedése

- az uralkodó szerepe
 - Ferenc **József** több erős jogkörrel is rendelkezett:
 - Az előszentesítési jog a törvényjavaslatok előzetes megismerésének és elvetésének a jogát is biztosította számára

állami rendszer:

- dualista állam = kétközpontú alkotmányos monarchia → **Osztrák-Magyar Monarchia**
- közös uralkodó-Ferenc József, akit meg is koronáznak
- közös ügyek:
 - külügy
 - hadügy
 - ezek fedezésére szolgáló pénzügy
- 60-60 fős delegáció (bizottság) ellenőrzi a közös ügyeket
- Mo. a közös ügyeken kívül teljes önállósággal rendelkezett:
- az osztrák, illetve a magyar kormány **két egyenrangú birodalomrész** belpolitikáját (közigazgatás, igazságszolgáltatás, oktatás stb.) egymástól függetlenül irányította.
- létrejött a 2. felelős kormány
- Mo.-hoz visszacsatolták Erdélyt
- hadsereg:
 - Ferenc **József** a **legfelsőbb hadúrként** a hadsereget irányította.
 - A **közös hadsereget** az uralkodó a birodalmi egység zálogának tekintette, ragaszkodott a **nemzetek feletti jellegéhez** (=minden nemzetből legyenek benne katonák) és a **német vezényleti nyelvhez**.
 - A magyar országgyűlés elérte a **honvédség** felállítását is (ez önálló magyar hadsereg, de gyenge, tartalékosokból állt, elavult fegyverzetű)

- gazdasági rendszer: (10 évente újra lehetett tárgyalni)
 - Az életbe lépő gazdasági kiegyezéssel a Monarchia egész területén hasonló elvek érvényesültek
 - közös vámterület
 - közös valuta
 - tőke és munkaerő szabad áramlása
- a tagállamok anyagilag különböző mértékben járultak hozzá a közös ügyek költségeihez:
 - Ausztria kvótája: 70%
 - Mo. kvótája: 30%
- A közös pénzügyminiszter az országok pénzügyeibe nem szólhatott bele.

A KIEGYEZÉSSEL MO. LEMONDOTT A TELJES FÜGGETLENSÉGRŐL, DE: BIRODALMI KERETEK KÖZÖTT NAGY ÖNÁLLÓSÁGOT ÉLVEZETT

A kiegyezés értékelése

Pozitívumok:

- az adott helyzetben mindent elért, ami csak lehetséges volt
- lehetővé tette Magyarország önállóságát és gazdasági fejlődését
- elvben a közös ügyek irányításában 50%-os részvételt biztosított Magyarországnak, a közös költségek csupán 30%-áért cserébe - ez kifejezetten előnyös volt

Negatívumok:

- Kossuth 1867-es ún. "**Kasszandra-levelében**" bírálta a kiegyezést, különösen az önálló magyar hadsereg hiányát - szerinte a kiegyezés egy pusztulásra ítélt birodalmat konzervált
- a Monarchia rendszerét nem lehetett továbbfejleszteni (pl. a választójog kiterjesztésével), mert a legkisebb változás is felborította volna a kényes egyensúlyt a nemzetiségek és a társadalmi rétegek között; emiatt a **Monarchia külpolitikailag is tehetetlen** volt: nem tudott új területeket szerezni, hiszen akkor a magyarok és az osztrákok kisebbségbe kerültek volna
- e **merevség** miatt a Monarchia, amely 1867-ben korszerűnek számított, a századfordulóra elavult és válságba jutott, majd az első világháború nyomán, 1918-ban összeomlott